

Évközi 25. vasárnap

1Tim 2,1-8

„Egy a közvetítő”

¹Mindenekelőtt arra kérlek, végezzetek imát, könyörgést, esedezést és hálaadást minden emberért, a királyokért ²és az összes előjárókért, hogy békés, nyugodt életet élhessünk, szentségben és tisztességben. ³Ez jó és kedves üdvözítő Istenünk szemében, ⁴aki azt akarja, hogy minden ember üdvözljön és eljusson az igazság ismeretére. ⁵Hiszen egy az Isten, egy a közvetítő is Isten és ember között: az ember Krisztus Jézus, ⁶aki váltságul adta magát mindenkiért és tanúságtételül a meghatározott időben. ⁷Ezért kaptam a küldetést, hogy hírnök és apostol legyek – igazat mondok, nem hazudom –, a pogányok tanítója hitre és igazságra. ⁸Azt kívánom hát, hogy a férfiak mindenütt tiszta lélekkel emeljék imára kezüket, ne haragos és viszálykodó érülettel.

Ebből a szövegből könnyen vonhatunk le rossz következtetéseket a politikailag megalkuvó, mindenáron békességre törekvő ideális keresztény egyén és közösség életére. Pál más leveleiből tudjuk, hogy az őskeresztény közösségek élete meglehetősen mozgalmas volt. Az is világos, hogy nemcsak a közösségen belül, hanem a keresztény közösségnek keretet adó pogány városi polgárok között is feszültségek jöttek létre az új vallási meggyőződés és viselkedés miatt. A keresztény közösségek tagjai lényegében visszautasították az egész hellenisztikus vallási sokszínűséget és kultikus üzletet. A keresztények megtagadták a hatalom, mindenekelőtt a császár hatalmának szakralizálását. Ez önmagában is nehézséget okozott volna, de ha még hozzá vesszük, hogy az őskeresztény közösségek egészen Konstantin császár milánói ediktumáig (Kr. u. 313), államjogilag üldözendő vallási eltévélődésnek minősültek azért, mert nem szerepeltek a korábban készült szabad vallások listáján, akkor láthatjuk, hogy a közösség kemény fellépésre számíthatott, ha kiélezte kapcsolatát a pogány városok polgáraival és vezetőivel.

Másrészt abból a jegyzékből, amely felsorolja azokat a csoportokat, akikért a keresztényeknek imádkozniuk kell, kiderül az is, hogy a keresztény közösség nem akart világtól elzárkózó vagy magába forduló izolált csoporttá válni. A keresztény közösség lényegesen különbözött a kumráni csoporttól abban, hogy nem elzárkózott, hanem kitárulkozott, a legtöbb eretnek közösségtől pedig abban, hogy nem arisztokra-

tikus titkos tanításokat adott tovább, hanem mindenki által megismerhető beszédet közvetített Istenről és a humanitásról.

A mai szentírási szakaszban felsorolt ima kötelezettségének kettős funkciója van. Egyrészt megmutatni a pogány szomszédoknak, városi polgároknak, előljáróknak és a politikai elit tagjainak is, hogy alapvetően jóindulatú a pogány társadalom minden rétegével szemben. Másrészt éppen az elmélyült és rendszeres imagyakorlattal a közösségen belül felgyülemlett indulatokat igyekezett kezelni. Az ellentétek és teológiai összecsapások miatt nagy volt annak az esélye, hogy a közösség tagjai hamarabb tanulnak meg intoleráns vitáikkal ellenséget szerezni, mint dialógusra jutni más vélemények képviselőivel. Ez a közösség tagjainak végzetes ellentétéhez vezetett volna, és elzárta volna a lelki egységre törekvés útját.

A harmadik szempont, amit figyelembe kell venni, hogy a hellén társadalom globális szemlélete az őskeresztény közösségre is hatott. Ennek egyik alaptétele, hogy egy közösség akkor tekinthető értékesnek, ha hozzáad valami pozitív dolgot az egész közösség életéhez.

Ezek a közösségi irányultságú könyörgések szolgáltak tehát az őskeresztény közösség és a hellén társadalom számára béketeremtő lelkigyakorlatokként. Az elérendő nyugodt, „békés napok” nem a hamis békülékenységből eredtek, hanem a túlságosan is forrongó, szeszélyes politikai és gazdasági zűrzavarokból, amelyekből a pogány polgárok sem láttak kiutat, mert az ő biztonságérzetüket is aláásták. Érthető, hogy ebben a konfliktushalmazban Jézus Krisztust is békeközvetítőnek mutatják be (5. v.), aki helyreállította a bűn által megromlott kapcsolatot Isten és ember között.

A levél elsődleges olvasóinak szóló üzenetet el kell választani attól, amire ezt a szöveget a későbbi teológiai-társadalmi összefüggésben felhasználták. A reformáció idején ugyanis éppen ezt az 5. verset használták fel a katolikus Mária-jámborság elleni támadásra, Máriának a társmegváltó és közvetítő szerepének tagadására. Világos, hogy a Timóteusnak szánt levélben Pál nem azért hangsúlyozta Jézus egyetlen közvetítő szerepét, mert annak elhomályosulását vélte felfedezni az eltúlzott Mária-kultusztól. Mária neve fel sem merül: sem itt, sem máshol a levélben. A szöveg szerint ha valaki konkurense lehet a krisztusi közvetítő szerepnek, az a közösség vezetője vagy a közösség férfi tagjainak indulatos vitája. Talán ezért is ajánlja Pál nyomatékosan nekik is a tisztá lélekkel mondott és haragtól mentes imát. Ma sem tudunk mást ajánlani azoknak, akik elszabadult indulatok között akarnak közvetíteni.